

Protokoll Bispemøtet

Voksenåsen hotell, Oslo, 15.-19. februar 2016

Til stede:

Halvor Nordhaug, *fung. preses*
Ole Chr. M. Kvarme
Ingeborg Midttømme
Tor Singsaas
Erling J. Pettersen
Atle Sommerfeldt, *fung. visepreses*
Stein Reinertsen
Per Arne Dahl
Olav Øygard
Ann-Helen Fjeldstad Jusnes
Leif Jørn Hvidsten
Jan Otto Myrset

Bjergvin
Oslo
Møre
Nidaros
Stavanger
Borg
Agder og Telemark
Tunsberg
Nord-Hålogaland
Sør-Hålogaland
Hamar
Bjergvin

Til stede fra sekretariatet:

Christofer Solbakken
Inge Westly
Helge K. Nylenna

generalsekretær
seniorrådgiver
seniorrådgiver

Gjester:

Statsråd Linda Hofstad Helleland
Ekspedisjonssjef Ingrid Vad Nilsen
Avdelingsdirektør Torbjørn Backer Hjorthaug
Direktør Jens-Petter Johnsen

Kulturdepartementet
Kulturdepartementet
Kulturdepartementet
Kirkerådet

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
1/16	Orienteringssaker
2/16	Privat prestedtjeneste
3/16	Fagråd for ABV – endringer i mandat og retningslinjer
4/16	Saker til Kirkemøtet 2016
5/16	Utlysning av Olavstipend 2017
6/16	EVU-saker
7/16	Uttalelse om reformasjonsjubileet 2017
8/16	Uttalelse – Kirkens tilsynstjeneste i lys av ny kirkeordning
9/16	Veiledning - Religionsmøtet ved kirkelige handlinger
10/16	Den norske kirkes landsfond
11/16	Kontaktmøter
12/16	Kirkeordning
13/16	Strategiske perspektiver
14/16	Dåp av asylsøkere
15/16	Møteplan
16/16	Reglement for Bispemøtet
17/16	Vigsel for likekjønnede

BM 1/16   Orienteringssaker

---

1. Virksomhetsoverdragelse – medarbeidersamtaler
2. Biskopene i media
3. Fra fakultetsledermøtet 20. januar 2016
4. Regionale prostekurs og nasjonal prostekonferanse
5. Foreldres navn på dåpsattest
6. Fra styringsgruppen for VTP
7. Arbeidsgruppe for ”Veien til vigsløst tjeneste”
8. Arbeidsgruppe for LHBT-tematikk
9. Tarifforberedende grupper i regi av KA
10. Lederrolleundersøkelse fra VID vitenskapelig høyskole
11. Arbeid for å styrke rekruttering til kirkelig tjeneste
12. Nattverdnekt
13. Selvbetjeningsløsning ifm inn- og utmelding
14. Bibelselskapet 200 år
15. Kirkelederkonferanse i Stavanger 14/10 2016 i regi av NMS
16. Liturgi for dødfødsel
17. Kirke og organisasjonene
18. Ordinasjonsfullmakten
19. Økonomi og etikk
20. Økonomien i bispedømmene
21. Pensjonister i kirkelig tjeneste

BM-1/16 Vedtak:

Sakene ble tatt til orientering.

BM 2/16   Privat prestatjeneste

Spørsmål knyttet til privat prestatjeneste har vært oppe til samtale i Bispemøtet som orientering i februar 2015, BM 01/15 og til diskusjon på møtet i mai 2015, BM 22/15. Til sistnevnte var det forberedt et notat som dannet utgangspunktet for samtalen. Med privat prestatjeneste menes i denne sammenheng når personer som er ordinert til prestatjeneste i Den norske kirke, uten å være tilsatt i en prestatilling i kirke eller organisasjon, etablerer en kommersiell virksomhet hvor tjenestene som selges til forveksling kan likne oppgaver presten utfører, og også involverer kirkelige handlinger som dåp, vigsel og gravferd.

Denne saken omhandler ikke pensjonerte prester som organiserer sin vikarprestatjeneste gjennom eget foretak, eller ordinerte prester som er i kirkelig tjeneste og samtidig har annet arbeid ved siden av prestatjenesten (bistilling/bierverv). Det har ingen konsekvenser for økumenisk samarbeid. Vedtak i saken vil være en klargjøring av

kirkens møte med en bestemt gruppe prester. Denne gruppen er sannsynligvis begrenset, men kanskje voksende.

Bakgrunn

Bakgrunnen for at saken har vært oppe i Bispemøtet er mediasaker om prester som gjennom egen privat virksomhet har tilbudt prestedtjeneste og kirkelige handlinger mot betaling. Dette dreier seg om yrkesaktive prester som med utgangspunkt i sine presterettigheter som medfølger ordinasjon, oppretter egne virksomheter for å utrette prestedtjeneste utenfor den kirkelige strukturen. For kirken er dette utfordrende på flere måter:

- Prestedtjenesten er forankret i CA V, som har som utgangspunkt at kirken trenger denne tjenesten ”for at vi skal komme til...tro”. Prestedtjenesten er dermed uløselig knyttet til det fellesskapet kirken utgjør.
- Vigslings- og ordinasjonsforståelsen i DNK er knyttet opp til den enkelte tjeneste, jf. BM 03/10. Det vil si at en prest ordineres til prestedtjeneste i Den norske kirke. Selv om ordinasjonen, og de rettighetene som medfølger av den, består selv om en ikke virker som prest i DNK, vitner dette om at bruk av ordinasjonsrettigheter utenfor DNKs, eller annet kirkesamfunns, struktur er problematisk.
-
- Prest er ikke en beskyttet tittel, men knyttes i det norske samfunnet særlig opp mot prestedtjenesten til Den norske kirke. Derfor vil bruk av denne tittel skape en forbindelse mellom vedkommende prest og Den norske kirke, uten at det foreligger noen formell forbindelse utover ordinasjonen.
- Alle medlemmer i Den norske kirke har rett til fri betjening fra sin lokale kirke. Å sette egenbetaling for prestedtjeneste inn i et privat faktureringsystem kan dermed så tvil ved en grunnleggende forståelse av kirkens tjeneste for sine medlemmer.

Den norske kirke bør forholde seg til slik privat prestedtjeneste på en ensartet måte. Det er derfor nødvendig å samordne biskopenes praksis på feltet.

Nærliggende saksfelt

En privat organisering av en helhetlig prestedtjeneste, som var bakgrunn for at dette temaet kom opp til behandling i Bispemøtet og som første del av forslag til vedtak retter seg inn mot, kan antas å ha et begrenset omfang. Men det vil også være en del nærliggende tema som kan være problematiske, og som det kan være vanskeligere å ha en ensartet praksis rundt. Dette kan for eksempel gjelde bruk av prestedtittel eller biskopers tilsyn med prester som ikke er tilsatt i kirkelig stilling.

Noen aktuelle case:

- Prest i permisjon fra predestilling arbeider i begravelserbyrå og forretter livsynsåpne seremonier i den anledning.
- Ordinert prest som ikke arbeider i kirkelig stilling tar betalt, utenfor bispedømmets administrasjon, for å gjennomføre kirkelige handlinger, som for eksempel vigsel.

- Ordinert prest oppretter bedrift hvor formålet er å drive sjelesorg eller annen samtalevirksomhet som ligger tett opp til en prests pastorale ansvar.
- Ordinert prest åpner bedrift, for eksempel for å drive coaching, og bruker prestatittel aktivt i promoteringen av bedriften.

I disse tilfellene finnes det ikke et klart avgrenset fenomen å forholde seg til og kunne sette inn tiltak for. Det må også gjøres vurderinger av hva som er uønsket aktivitet og hva kirken kan leve med.

Bispemøtet bes drøfte om det finnes noen felles faktorer i slike saker som Bispemøtet kan gjøre helhetlige vedtak rundt, eller om dette bør behandles av biskop (og eventuelt Bispemøtet) fra sak til sak.

Biskopens handlingsrom

§ 12 i tjenesteordning for prester slår fast at en ordinert prest må ha samtykke fra lokal sokneprest, prost eller biskop for å kunne forrette kirkelige handlinger i et tjenestedistrikt. Dersom dette ikke gis, vil det heller ikke være noe grunnlag for å kunne tilby slike tjenester på et privat marked.

Biskopens handlingsrom overfor en prest som tilbyr privat sjelesorg eller veiledning mot betaling er begrenset. Men som ordinert prest står man under tilsyn av biskopen, uavhengig om man er tilsatt i en stilling i Den norske kirke. En biskop kan altså opprette tilsynssak mot en prest, selv om vedkommende driver privat bedrift, og i siste instans frata vedkommende deres presterettigheter (jf. tjenesteordning for menighetsprester §§ 1 og 8 og tjenesteordning for biskoper § 12).

BM-2/16 Vedtak:

- 1) Med privat prestatjeneste menes i denne sammenheng en person som er vigslet til prestatjeneste i Den norske kirke, uten å være tilsatt i en ordnet prestestilling, og som etablerer eller er ansatt i en kommersiell virksomhet hvor tjenestene som selges til forveksling kan ligne oppgaver prester utfører, og også kan involvere kirkelige handlinger som dåp, vigsel og gravferd. Dette vedtaket omhandler ikke pensjonerte prester som organiserer sin vikarprestatjeneste gjennom eget foretak, eller ordinerte prester som er i kirkelig tjeneste og samtidig har annet arbeid ved siden av prestatjenesten (bistilling/bierverv).
- 2) Vigsling til prestatjeneste er en vigsling til tjeneste i og for kirken. Å bruke presterettighetene med tanke på kommersiell virksomhet lar seg derfor ikke forene med vigslingens formål.
- 3) På bakgrunn av dette kan ikke prester i privat prestatjeneste gis samtykke fra lokal sokneprest eller prost til å forrette kirkelige handlinger (jf. Tjenesteordning for menighetsprester paragraf 12, kf. Tjenesteordning for biskop paragraf 10). Prester som driver slik kommersiell virksomhet bør heller ikke engasjeres som vikarer ifm gudstjeneste og kasualia, da en slik bruk kan skape legitimitet til den private virksomheten.

- 4) Prester som ikke er ansatt i kirkelig stilling og som tar betalt for å utføre kirkelige handlinger, må kanalisere slik betaling gjennom bispedømmet eller kirkelig fellesråd, og de etter enhver tid gjeldene takster for enkelttjenester.
- 5) Ordinert prest i Den norske kirke er forpliktet på å følge kirkens liturgier og ordninger. Prester vigslet til tjeneste i Den norske kirke kan ikke lede religiøse eller livssynsnytrale seremonier som fraviker fra Den norske kirkes liturgier og ordninger.

BM 3/16

Fagråd for ABV – endringer i mandat og retningslinjer

Det nye fagrådet for ABV (FABV) oppnevnt av Bispemøtet og KA har, etter gjennomgang av eget mandat og retningslinjer for ABV, pekt på behov for mindre justeringer i disse (FABV-sak 2/15; 13/15 og 21/15). Man mener det er behov for én endring i mandat og to endringer i retningslinjer slik det kommer til uttrykk i referatet fra FABV-sak 13/15:

- a) Ved gjennomgang av fagrådets mandat i sak 2/15 ble det stilt spørsmål om behov for ordning med vara siden mandatet ikke sier noe om dette. En varaordning bør ivareta den sammensatte kompetansen i fagrådet.
- b) Under behandling av samme sak (2/15) ble det påpekt en språklig mangel i retningslinjenes punkt 6 om hvem som kan delta i veilederutdanning.
- c) Ved gjennomgang av tidligere retningslinjer for ABV (jf sak 14/15), ble det påpekt at de nye retningslinjene ikke sier noe om aktive veilederes forpliktelse til faglig oppdatering og å motta veiledning på veiledning.

Forslag til endringer vil tre i kraft når disse er vedtatt av Bispemøtet og KA.

Endringsforslag til mandat

Fagrådet fremmer et forslag til endring i mandat som innebærer at det innføres en varaordning. Ordningen er utformet slik at hver av partene som oppnevner kan sørge for at den helhetlige kompetansen, som både omfatter veileder- og arbeidsgiverperspektivet, er til stede også ved forfall. Endringen fremkommer ved følgende tilføyelser i mandatet til punkt 3 (markert med fet skrift):

*«Fagrådet skal ha medlemmer med bred kompetanse i veiledning og god kjennskap til arbeidet med arbeidsveiledning i kirken. Begge kjønn, ulike profesjoner og aktive arbeidsveiledere skal være representert
Det settes sammen av:*

- *Inntil fire representanter **samt inntil to vararepresentanter** oppnevnt av BM, hvorav **minst to representanter og én vararepresentant** foreslått av tjenestemannsorganisasjonene for prestene.*

- *Inntil tre representanter **samt inntil to vararepresentanter** oppnevnt av KA, hvorav to **representanter og én vararepresentant** foreslått av de respektive tjenestemannsorganisasjoner.*

BM og KA avgjør hver for seg hvilke vararepresentanter som trer inn for de respektive representanter ut fra målsettingen om å ivareta den sammensatte kompetansen i fagrådet.

Oppnevningsperioden er på fire år. BM oppnevner leder. KA oppnevner nestleder.»

Endringsforslag til retningslinjer

Begge endringsforslag er til punkt 6 i retningslinjene.

Første gjelder rettelse av en språklig lapsus som har passert i retningslinjenes andre avsnitt hvor «og» skal erstattes med «som har». Ny formulering blir da (ny formulering i fet skrift):

*Arbeidsveilederutdanning er et videreutdanningsprogram på masternivå for prester, kateketer, diakoner eller andre kirkelige medarbeidere **som har minimum to års yrkeserfaring fra kirkelige tjeneste.***

Andre endring beror på en konstatering av at de nye retningslinjene ikke sier noe om aktive veilederes forpliktelse til å sørge for faglig oppdatering og å motta veiledning på veiledning. Dette har vært innarbeidet praksis til nå og vil være vesentlig for den faglige kvalitetssikring av veiledertjenesten. Forpliktelsen har en motsvarighet som allerede er uttrykt i retningslinjenes punkt 8 som fastslår at «Bispedømmekontoret har også ansvar for oppfølging av veiledere gjennom ordninger med veiledning på veiledning, og ved å legge til rette for deltakelse i opplegg med faglig vedlikehold og utvikling».

På denne bakgrunn foreslås følgende tilføyelse i forlengelsen av nåværende punkt 6:

Veiledere som benyttes til ABV har ansvar for å vedlikeholde sin veiledningskompetanse og å delta i veiledning på veiledning.

BM-3/16 Vedtak:

Endringer til Retningslinjer for ABV og mandat for Nasjonalt fagråd for arbeidsveiledning i Den norske kirke ble vedtatt slik de er foreslått av fagrådet.

BM 4/16

Saker til Kirkemøtet 2016

Kirkemøtet finner sted i Trondheim fra 6.-12. april 2016. Det er første møte i ny valgperiode, og det skal velges nytt Kirkeråd, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd.

Bispemøtets arbeidsutvalg har drøftet fordeling av biskoper på Kirkemøtets ulike komiteer, og fremmer følgende forslag:

Komite A – Gudstjeneste og evangelisering

Halvor Nordhaug
Tor Singsaas

Komite B – Undervisning

Atle Sommerfeldt
Per Arne Dahl

Komite C – Økonomi og kirkeordning

Stein Reinertsen
Olav Øygard

Komite D – Kirkeordningsspørsmål

Helga Haugland Byfuglien
Ingeborg Midttømme

Komite E – Personal, utdanning og arbeidsgiverspørsmål

Ann-Helen Fjelstad Jusnes
Solveig Fiske

Komite F – Informasjon, urfolksspørsmål, internasjonale og mellomkirkelige spørsmål

Erling Pettersen
Ole Chr. M. Kvarme

BM-4/16 Vedtak:

Bispemøtet drøftet forberedelsen til Kirkemøtet 2016. Samtalen ble tatt til orientering. Forslag til fordeling av biskoper på komiteer oversendes Kirkerådet.

BM 5/16**Utlysning av Olavstipend 2017**

Bispemøtet overtok i 2014 ansvaret for forvaltningen og tildelingen av Olavstipendet. Stipendet ble opprinnelig opprettet av Kirkedepartementet for øke kunnskapen om kirkens rolle i samfunnet, og for å styrke kirkens kompetanse til å løse dens oppgaver.

Forslag til tema for Olavstipendet 2017

a. Reformasjonens betydning for Den norske kirke i dag

Luther og reformasjonen var tema for utlysningen i fjor, men ettersom det nå skal deles ut et stipend som skal arbeides med i selve markeringsåret for reformasjonen, kan det være passende å gå for tema knyttet til dette i denne tildelingen også. Ettersom utlysningen var spisset inn mot dåp og spiritualitet i fjorårets tildeling, kan det drøftes om en slik utlysning i denne omgang bør være mer åpen. Aktuelle problemstillinger kan være reformasjonens påvirkning i formingen av det moderne Norge, Luthers evangelieforståelse som ressurs for dagens homiletiske praksis eller økumenikk i lys av reformasjonen.

b. Religionens plass i det offentlige rom

Det har de siste årene vært debatt rundt kirkens rolle som aktør i det norske samfunnet. Uttalelser om skattepolitikk, klima og flyktninger har gitt diskusjoner om hvor politisk kirken skal være. Likeledes er det uenighet om kirkes forhold til offentlige institusjoner som skole, sykehus/sykehjem, forsvaret med mer. Et Olavsstipend knyttet opp mot denne tematikken kan bidra til å belyse kirkens rolle og selvforståelse i møte med offentligheten.

c. Kristendommens plass i familien

I dåpsløftene sier foreldre at de skal ”be for ham, lære ham selv å be og hjelpe ham til å bruke Guds ord og delta i den hellige nattverd, så han kan leve og vokse i den kristne tro”. Når religiøsitet i stadig større grad blir en privatsak, blir disse ordene viktigere. Samtidig er det usikkert hvor stor plass religionsutøvelse har i hjemmet, og hva slags holdninger som er knyttet opp til dette. Mer kunnskap om dette kan bidra til å styrke trosopplæringsarbeidet.

BM-5/16 Vedtak:

Bispemøtet vil for 2017 lyse ut to stipend på a kr 50 000,-, med tilknyttet seks måneders frikjøp fra stilling.

For 2017 ønsker Bispemøtet søknader som kan belyse følgende problemstillinger:

- Reformasjonens betydning for det norske samfunn og Den norske kirke i dag
- Kirkens plass i det offentlige rom

Retningslinjene for forvaltningen av Olavsstipendet oppdateres slik at mottagere av stipendet forventes å levere rapport/foredrag om prosjektet til Bispemøtet i tillegg til den skriftlige rapporteringen.

BM 6/16

EVU-saker

Oppgavefordelingen i nasjonal kompetanseutviklingsplan legger opp til et videre arbeid med planer regionalt og nasjonalt: Den enkelte biskop reviderer planer i tråd med felles nasjonale retningslinjer innen mai 2016. Nasjonalt utvikles fortløpende planer for EVU i tråd med tidligere presentert årshjul: Ut fra føringer i behandling av «fremtidig kursprofil» i BM-sak 6/15, er det utarbeidet planer i kontakt med SEU, læresteder, EVU/personal -ansvarlige fra bispedømmene, og på nasjonal EVU-konferanse 2016. BM i oktober foretok også en overordnet drøfting av langsiktig plan for kursvirksomheten, samt vedtok utlysning i Kompetansekartet for våren 2016.

Mål for behandlingen denne gangen er å vedta utlysning for høst 2016, å gi ytterligere føringer for kurs og kursprofil nasjonalt, og for refusjons- og arbeidstidsordninger for EVU.

Videre utvikling av kurs og kursprofil

Blant kurs og kompetansetiltak som har vært inne i bildet, er det noen det er noen som etter drøftingene har en sikker plass i planene, og som etter hvert kan kunngjøres på

BMs nettsider. For andre tiltak bør det vurderes om, når og på hvilken måte disse skal gjennomføres (se vedlagt notat).

Tiltak pr februar 2016 som kan kunngjøres i planer for nasjonale kurs (det ligger i forutsetningen at listen med utlysninger fra høst 2017 vil bli mer utfyllende etter hvert):

Utllysning	Tema	Gjennomføring
Høst 2016	Menneskeverd og inkludering (VID) PKU (MF m.fl.)	Sommer-Høst 2017 2017
Vår 2017	Prostibasert dåp/dåpsteologi (TF/PTS) PLU – prester og proster (MF) Nasjonal teologikonferanse 2-3d (Felles) PTP/Innføringskurs nye prester (Felles) PKU (MF m.fl.)	H17 / V18 H17 – V19 H17 H17-V18 Høst 17 og/el vår 18
Høst 2017	Prostibasert – forkynnelse (MF) PKU (MF m.fl.)	V18-H18 Høst 17 og/el vår 18
Vår 2018	PTP Innføringskurs nye prester (Felles) PKU (MF m.fl.)	H18-V19 Høst 17 og/el vår 18

Kurs hvor profil, målgruppe, rekruttering og tid bør avklares nærmere før kunngjøring:

- Menighetsutvikling
- Homiletikk – fordypning – eventuelt tverrdisiplinært
- Forkynnelse for små og store – prostibasert (jf. utlysning H17)
- Konfirmasjon / læring – LETRA-prosjektet
- Den nye frivilligheten
- Å være kirke i grisgrendte strøk

I tråd med redegjørelse ovenfor kan det i tillegg vurderes om det bør utarbeides kursprogram som setter søkelys på: systematiske eller bibelteologiske perspektiv i møte med en kritisk tenkende samtid; som kan styrke kirkens rolle i kultur og samfunn, og på profesjoner og samhandling foran ny kirkelig organisering.

Refusjons- og arbeidstidsordninger

Behovet for felles refusjons- og arbeidstidsordninger har vært opp i samtalene tidligere, men er nå aktualisert ut fra ny arbeidstidsavtale, den kommende organisering under felles rettssubjekt for Den norske kirke, og pågående nasjonale fellesprosjekt på EVU-sektoren. Spørsmålene bør utredes i kontakt med personalutvalget (e.l.) og drøftes med de ansattes representanter. Hovedføringer kan være:

- Ved *etterutdanning* som blir pålagt av arbeidsgiver, blir all studieaktivitet tilrettelagt innenfor arbeidstid og kostnader dekket av arbeidsgiver (f.eks. deltakere i «Reformasjon nå» og andre obligatoriske prostibaserte program hvor arbeidstaker ikke ønsker å ta eksamen / studiepoeng).
- Ved *videreutdanning* (poeng- og kompetansegivende) hvor arbeidsgiver ønsker men ikke kan pålegge at ansatte gjennomfører studier med tilhørende oppgaver/eksamen,

søkes en hoveddel av forventet studieaktivitet tilrettelagt innenfor arbeidstid og en hoveddel av kostnadene dekket av arbeidsgiver (f.eks. deltakere i «Reformasjon nå» og andre kurs- og studieprogrammer utlyst vedtatt av Bispemøtet og utlyst i Kompetansekartet). Dette svarer trolig til dagens ordninger i mange bispedømmer hvor kostnader, studieuker og et visst antall studiedager tilstås av arbeidsgiver.

- Ved *etter- og videreutdanning* som gjennomføres på arbeidstakers eget initiativ og hvor arbeidsgiver samtidig vurderer at kompetansen i mindre grad vil være nyttig for fremtidig tjeneste i kirken, må kostnader og studietid helt eller delvis dekkes av den som er ansatt.

BM-6/16 Vedtak:

1. Langsiktige planer for nasjonal kursvirksomhet utvikles i tråd med fremlagte forslag og de synspunkter som framkom i møtet.
2. Til fristen 15. september 2016 utlyses følgende kurs:
  - a. Pastoralklinisk utdanning /PKU
  - b. «Menneskeverd og inkludering». Hvert bispedømme bes om å rekruttere og tilrettelegge for deltakelse for minst én deltaker til dette kurset.
3. Bispemøtet anbefaler at nye prester som tar siste del av innføringsprogrammet også tilbys å gjennomføre andre del av emnet «Prest og teolog i praksis» med inndekning og tilrettelegging fra arbeidsgiver.
4. Bispemøtet imøteser utvikling av kurs i lederutdanning (PLU) innenfor programmet «erfaringsbasert master i praktisk teologi» med sikte på oppgavene til proster og presters ledelsesansvar.
5. Bispemøtet ber det enkelte bispedømmeråd prioritere etter- og videreutdanning i tråd med langsiktige kompetansemål for prestatjenesten og for de planlagte tiltak på årsbasis regionalt og nasjonalt.
6. Forslag til felles ordninger for refusjon og arbeidstid i forbindelse med EVU-tiltak drøftes med aktuelle parter og legges frem til ny behandling i Bispemøtet.

BM 7/16

Uttalelse om reformasjonsjubileet 2017

BMAU har drøftet Bispemøtets rolle i markeringen av reformasjonsjubileet. De foreslår at det utarbeides en felles uttalelse fra biskopene som kan offentliggjøres ved inngangen til 2017 og som kan sette markeringen i perspektiv. Hensikten er å kaste lys over den egenart og det potensial det ligger i nettopp å være en luthersk folkekirke i vår tid.

Målet for denne behandlingen i Bispemøtet nå er å gi en retning for innholdet og avklare videre prosess for utforming av en slik uttalelse.

BM-7/16 Vedtak:

Bispemøtets årbok for 2016 redigeres med et fokus på reformasjonsjubileet. Arbeidsutvalget arbeider videre med å utforme en uttalelse knyttet til reformasjonsjubileet.

BM 8/16   Uttalelse – Kirkens tilsynstjeneste i lys av ny kirkeordning

---

Bispemøtet har drøftet Den norske kirkes tilsynstjeneste i lys av utviklingen i kirkens ordning, og utarbeidet en uttalelse om tilsynstjenesten.

BM-8/16 Vedtak:

Det fremlagte forslag til uttalelse om tilsynstjenesten i lys av ny kirkeordning ble fastsatt med de endringer som fremkom i møtet.

BM 9/16   Veiledning – Religionsmøtet ved kirkelige handlinger

---

En sak om religionsteologi vil bli fremmet til behandling for Kirkemøtet i 2016, jf Kirkemøtets vedtak i sak KM 7/12: «Kirkemøtet ber om at Bispemøtet og Mellomkirkelig råd jobber videre med spørsmål knyttet til religionsteologi, kulturforståelse og dialog, samt praktiske spørsmål om kirkens forhold til andre religioner og det flerreligiøse samfunnet».

I samråd med Mellomkirkelig råd har Bispemøtet besluttet å følge opp vedtaket ved å utarbeide en pastoral veiledning, særlig med sikte på kirkelige handlinger. Biskop Halvor Nordhaug påtok seg oppgaven med å utarbeide et utkast til en slik veiledning. Veiledningen følger vedlagt.

Et første utkast til veiledningen ble drøftet i Bispemøtet i oktober 2015, jf sak BM 35/15.

BM-9/16 Vedtak:

Bispemøtet takker biskop Nordhaug for arbeidet, og fastsetter veiledningen "Religionsmøtet ved kirkelige handlinger" med de endringer som fremkom i møtet. Veiledningen vedlegges innkallingen til årets kirkemøte, og distribueres for øvrig til presteskapet, samt til menighetsråd og fellesråd.

BM 10/16   Den norske kirkes landsfond

Den norske kirkes landsfond har i forbindelse med virksomhetsoverdragelsen blitt foreslått avvirket av departementet.

Bakgrunn

Den norske kirkes landsfond ble opprettet av Stortinget i 1956 og grunnkapitalen består av oppsamlede prestelønninger fra okkupasjonstiden, da prestene ble lønnet av gaver fra menighetene og andre innsamlede midler, men nektet å motta lønn fra NS-regimet. Fondets styre består av tre personer oppnevnt av Kulturdepartementet, Kirkerådet og Bispemøtet. Bispemøtets representant i styret er generalsekretær.

Styrets oppgave er å tildele midler av avkastningen til kirkelige formål. Etter statuttene kan fondets avkastning knyttes til

- tilskudd til økt prestedtjeneste,
- tilskudd til oppføring av kapeller,
- tilskudd til bispedømmeråd til fremme av kirkelig virksomhet,
- andre formål til beste for kirken, menighetene og prestene.

Oversikt over søknader og tildelinger de senere år

År	Antall søknader mottatt	Antall søknader innvilget	Total sum tildelt
2015	16	8	304 000,-
2014	33	12	495 000,-
2013	32	14	600 000,-
2012	28	15	520 000,-

Virksomhetsoverdragelsens konsekvenser for fondet

I forbindelse med opprettelsen av nytt rettssubjekt og virksomhetsoverdragelsen av Den norske kirke, har departementet uttalt seg om Landsfondets fremtid.

I høringsnotatet *Staten og Den norske kirke – et tydelig skille* foreslår departementet at Landsfondet avvirkles og at midlene overføres til en selvstendiggjort kirke som egenkapital til fri benyttelse av Kirkemøtet. De ser ingen grunn til at det bør beholdes som et særskilt regulert fond (pkt 9.8 i høringsnotatet).

I høringssvarene var det få som uttalte seg om Landsfondet. Møre og Sør-Hålogaland bispedømmeråd sa seg enige med departementets forslag. KA og enkelte fellesråd og menighetsråd uttaler at *”en videreføring av fondet kan bidra til å øke kunnskapen og bevisstheten om presters tydelige markering og motstandskamp under 2. verdenskrig. Avkastningen bør da gis til formål som har en klarere forbindelse til den historien som er opprinnelsen til fondet.”*

Fra Kirkemøtets vedtak om høringsnotatet, heter det: *”Kirkemøtet støtter også at Den norske kirkes landsfond avvirkles som et statlig styrt fond og at kapitalen tilføres det nye rettssubjektet”*

Det er ventet at lovproposisjonen som blir fremlagt Stortinget første kvartal 2016 vil følge forslaget fra høringsnotatet og vedtaket på Kirkemøtet.

Tidligere behandling i Bispemøtet

Landsfondet var foreslått nedlagt også i 2012, og saken var da til behandling i Bispemøtet (BM 21/12). Vedtak i saken lød slik:

Bispemøtet vil uttrykke at avkastning fra Den norske kirkes landsfond har kommet kirken til gode gjennom bevilgninger til viktige tiltak som det ellers ikke ville ha vært midler til.

Bispemøtet er gjort kjent med de tanker som foreligger vedrørende en mulig avvikling av Den norske kirkes landsfond. Bispemøtet vil understreke den store symbolske betydning Landsfondet har i kraft av å være opprettet av lønnsmidler presteskapet nektet å motta under okkupasjonstiden 1940-1945. Dette bør reflekteres i vurdering av hvordan fondets midler skal forvaltes ved en eventuell avvikling. Bispemøtet anbefaler imidlertid at fondet ikke avvikles på det nåværende tidspunkt.

Vurderinger

Det vurderes slik at fondet ikke kan overføres i sin nåværende form fra Stortinget til det nye rettssubjektet. Dersom midlene fremdeles skal forvaltes gjennom et fond, må et nytt fond opprettes.

Det er uheldig dersom midlene fra fondet blir benyttet uten et særlig henblikk og refleksjon over hvordan disse pengene ble tilgjengelige. Prestenes nedleggelse av den offentlige delen av sitt embete under andre verdenskrig er en av de største begivenhetene i Den norske kirkes moderne historie. Arven kirken har etter dette, både økonomisk og historisk, må tas hensyn til i videre bruk. På bakgrunn av vedtaket i BM 21/12 forstås det at Bispemøtet vekter fondets historie tungt i sitt syn på hvordan midlene skal benyttes.

BM-10/16 Vedtak:

Av hensyn til den historiske bakgrunnen for Den norske kirkes landsfond, mener Bispemøtet at fondets grunnkapital, som etter virksomhetsoverdragelsen overføres til kirken som et resultat av avviklingen av fondet, bør anvendes på en måte som reflekterer fondets opprinnelse. Fondet må fremme tiltak som styrker prestekallets identitet og integritet, og bidrar på en offensiv måte til rekruttering til prestetjeneste.

Bispemøtet vil derfor at det opprettes et nytt kirkelig fond med utgangspunkt i landsfondets grunnkapital, som gjør at det årlige overskuddet kan benyttes i tråd med dette, jf BM 21/12.

BM 11/16   Kontaktmøter

Kulturminister Linda Hofstad Helleland var invitert til møtet. Det ble samtalt om følgende tema:

- Tros- og livssynspolitikk
- Forslag om endringer i kirkeloven
- Den økonomiske situasjonen i bispedømmene

Ekspedisjonssjef Ingrid Vad Nilsen og avdelingsdirektør Torbjørn Backer Hjorthaug fra Kulturdepartementet informerte om informasjonsarbeid overfor arbeidstakere ifm virksomhetsoverdragelsen. Det ble deretter gjennomført individuelle samtaler med biskopene.

Kirkerådets direktør var invitert til samtale om aktuelle tema.

- Forvaltningsreformen
- Kirkeordningsarbeid – ”Veivalg for fremtidig kirkeordning”
- Kirkemøtet 2016, særlig sak om vigsel for likekjønnede
- Kirken og media

BM-11/16 Vedtak:

Samtalen ble tatt til orientering.

BM 12/16   Kirkeordning

Bispemøtet har besluttet å drøfte kirkeordningsarbeid på hvert møte. Siden forrige bispemøte foreligger ikke noen nye dokumenter. ”Veivalg for fremtidig kirkeordning” er sak til Kirkemøtet 2016.

BM-12/16 Vedtak:

Saken ble drøftet.

BM 13/16   Strategiske perspektiver

Statistikk og tall for kirkens mangfoldige virksomhet forteller mye om status og utvikling. Rapporten fra fjoråret er sammenfattet og utgitt av Kirkerådet og heter ”Kirken i Tall”. Den bekrefter i stor grad tendenser fra senere år, men i og med at tallene for 2015 ikke foreligger enda er det for tidlig å si om kirkelig mobilisering mot negative tall har fått effekt.

Utviklingen mellom 2013 og 2014 bekrefter tendenser og trender som har fått oppmerksomhet de siste år. Dette gjelder i særlig grad dåpstallene som fortsetter å synke. I 2014 ble 35051 personer døpt i Den norske kirke. Det er en nedgang på 4,2 % fra 2014, og forsterker en negativ utvikling som har pågått over tid. Andelen dømte av fødte var på 77,2 % i 2004 mens den er på 59,3 % i 2014. Det er også fortsatt en nedadgående trend i hvor stor andel av medlemmene som dømper barna sine, men nedgangen har flatet ut noe.

Tallene for medlemskap, konfirmasjoner, gravferder og gudstjenestedeltakelse er relativt stabile, men viser fortsatt en svakt nedadgående trend. Det samme gjelder vigslor der den nedadgående trenden er noe tydeligere.

Generelt forteller disse statistikkene at det fremdeles er all grunn til å vie oppslutningen om kirkens tilbud og aktiviteter stor oppmerksomhet. Siden tallene for 2015 ikke foreligger i rapporten, er det for tidlig å si om den kirkelige mobiliseringen de siste årene har klart å snu disse trendene.

BM-13/16 Vedtak:

Samtalen ble tatt til orientering. Arbeidsutvalget bes om å legge til rette for videre behandling av denne type spørsmål, med fokus på kriteriene for måloppnåelse.

BM 14/16   Dåp av asylsøkere

Bispemøtet ønsker å utvikle en veileder til dåp av asylsøkere for å hjelpe prester og menigheter som opplever at asylsøkere oppsøker kirken med et ønske om å bli døpt.

Bakgrunn

Med økt innvandring til Norge, har Den norske kirke mottatt flere henvendelser fra asylsøkere, som etter et møte med kristendommen ønsker å bli døpt. For kirken er det en glede at mennesker kommer til tro, men det byr også på utfordringer for den lokale menigheten og for asylsøkeren selv.

En kristen dåp kan gi utslag i resultatet av asylbehandlingen, hos asylanter fra enkelt land kan det føre til permanent opphold dersom konverteringen ansees som reell. Andre kan igjen oppleve å møte negative reaksjoner på dåpen uten at det betyr at de får opphold i Norge. Denne problemstillingen har ført til flere uoverensstemmelser mellom representanter fra Den norske kirke og myndighetene.

Menighetenes kunnskap om norsk asylpolitikk, retningslinjer hva gjelder medlemskap i Den norske kirke og andre spørsmål knyttet til dåp av asylsøkere, kan være tilfeldig og noen ganger mangelfull. Ved å gi ut en veileder om tematikken, er håpet at menighetene og prestene kan ha et verktøy å bruke i møte med asylsøkere som ønsker dåp.

Veileder

Med bakgrunn i retningslinjer fra Norges Kristne Råd og lignende brosjyrer fra Danmark og Tyskland, er det utviklet et forslag til veileder for dåp av asylsøkere.

Denne tar opp aktuell problematikk og søker å avklare en del prinsipielle og praktiske utfordringer.

BM-14/16 Vedtak:

Bispemøtet fastsetter det fremlagte forslag til veileder med de endringer som fremkom i møtet.

BM 15/16 Møteplan

Det er tidligere fastsatt møteplan for 2016 og 2017. Det foreslås videre møteplan for 2018.

2016	Januar	28.-29.	KR	
	Februar	15.-19	BM, Oslo	uke 7
	Mars	14.-15	KR	
	April	06.-13.	KM	
	Juni	09.-10.	KR	Behandling av saker som skal til BM
	Juni	27.-1/7	Nordisk bispemøte, Gotland, Sverige	
	September	12.-13.	BM, Oslo	Behandler saker til KM,
	Oktober	05.-07.	KR	Endelig behandling av KM-saker
	Oktober	17.-21.	BM, Oslo	uke 42
	Desember	08.-09.	KR	
	Desember	14.	BM, Oslo	
2017	Januar	24.	KR	Dersom det er behov avholdes det møte
	<i>Januar/feb</i>	<i>25.-01.</i>	<i>KM, Trondheim</i>	
	Mars	6.-10.	uke 10, BM, Oslo	
	Mars	16.-17.	KR	
	Juni	08.-09.	KR	Behandling av saker som skal til BM
	September	11.-12.	BM	Behandler saker til KM
	Oktober	04.-06.	KR	Endelig behandling av KM-saker
	Oktober	16.-20.	uke 42, BM, Oslo	
	Desember	07.-08.	KR	
2018	<i>Januar/feb</i>		<i>KM</i>	
	Mars	05.-09.	uke 10, BM, Oslo	
	September	10.-11.	BM, Oslo	
	Oktober	15.-19.	uke 42, BM, Oslo	

Det er fastholdt to lange møter (5 dager) vinter og høst, som begge avholdes på Voksenåsen.

Det foreslås videre at det korte møtet (2 dager) som tidligere har vært lagt til mai, nå legges til september. Det foreslås videre at vi terminerer praksisen med å besøke bispedømmekontorene, og at dette korte møtet gjennomføres enten i Oslo eller på Gardermoen.

Arbeidsutvalget har videre drøftet retreat for biskopene, enten i tilslutning til eksisterende møter eller som en egen samling.

BM-15/16 Vedtak:

Bispemøtet bekrefter fastsatt møteplan for 2016 og 2017, med de endringer som fremkom i møtet. Videre fastsettes møteplan for 2018 som foreslått.

Det planlegges et retreatopphold på San Masseo, Assisi, Italia i 21.-25. august 2017 med Peter Halldorf som retreatleder.

Det planlegges en studietur til Moskva i august/uke 34 2018.

BM 16/16   Reglement for Bispemøtet

Kirkerådet vil legge frem for Kirkemøte en sak om endring av reglement for Bispemøtet, jf sak KR 4/16. Reglementsendringen er en følge av foreslåtte endringer i kirkeloven ifm den forestående virksomhetsoverdragelsen.

Saken er oversendt Bispemøtet for uttalelse.

Om forslaget

Gjeldende reglement er i all hovedsak videreført. Det foreslås noen mindre endringer som delvis er en følge av avviklingen av statens kirkestyre, delvis er av språklig art. Der det i gjeldende reglement heter "kongen" og "departementet", er det nå foreslått "Kirkemøtet". "Embetsfunksjoner" er erstattet med "tjenestefunksjoner".

Som en nytt tillegg foreslås det i § 5 følgende tilføyelse: "Ved behandling av læreklager mot enkeltpersoner kommer Reglement for Bispemøtets behandling av læreklager til anvendelse." Dette er en konsekvens av forslaget om at lærenemnden i sin nåværende form nedlegges, og at læresaker behandles av Bispemøtet.

BM-16/16 Vedtak:

Bispemøtet har fått seg forelagt forslag til nytt reglement for Bispemøtet, jf sak KR 4/16.

Bispemøtet er tilfreds med at reglement for Bispemøtet foreslås videreført slik det foreligger i dag, med forankring i en egen paragraf i kirkeloven.

Etter det som foreligger vil Bispemøte samtykke i det forslag som er lagt frem, og anbefale det vedtatt.

BM 17/16   Vigsel for likekjønnede

Bispemøtet ba i brev til Kirkerådet av 16. september 2015 om at det forberedes en sak til Kirkemøtet 2016 om adgang til kirkelig vigsel for likekjønnede par, jf sak BM 30/15, vedtatt i Bispemøtet 14. September 2015. Kirkerådet imøtekom anmodningen i møte 16.-18. september 2015 og 3.-5. desember 2015. I møte 28.-29. januar 2016 ble saksfremlegget til Kirkemøtet vedtatt. Saken skal behandles av Bispemøtet før den kan legges frem for Kirkemøtet.

Kirkerådet har sluttet seg til Bispemøtets forslag, jf sak BM 37/15, og Kirkerådets forslag til Kirkemøtet er likelydende med Bispemøtets vedtak.

BM-17/16 Vedtak:

Bispemøtet ønsker å bidra til at det på Kirkemøtet i 2016 kan gjøres vedtak som i størst mulig grad kan virke samlende. Et slikt vedtak må bringe kirkelig praksis videre, samtidig som det bygger på erkjennelsen av at det til tross for omfattende utredninger av sakskomplekset foreligger ulike syn på dette spørsmålet.

Bispemøtet har fått seg forelagt Kirkerådets vedtak, og har ingen merknader.